

24.03.2026

AX5987
5124/00.00/2025

Eduskunnan hallintovaliokunta

HE 182/2025 vp

**LAUSUNTO VALIOKUNNALLE: HE 182/2025 VP HALLITUKSEN ESITYS
EDUSKUNNALLE LAIKSI POLIISILAIN MUUTTAMISESTA JA SIIHEN LIITTYVIKSI
LAEIKSI**

1 Lausuntopyyntö

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt kirjallista asiantuntijalausuntoa Pääesikunnalta liittyen hallituksen esitykseen eduskunnalle poliisilain ja siihen liittyvien lakien muuttamiseksi.

2 Tausta

Pääesikunta on kiinnittänyt aikoinaan huomiota hallituksen esityksen lausuntokierroksella siihen, että hallituksen esityksessä oli tuolloin otettu huomioon kaikki muut rikostorjuntaviranomaiset paitsi Puolustusvoimat.

Esityksen jatkovalmistelu on tehty virkatyönä sisäministeriön poliisi-osastolla yhteistyössä puolustusministeriön sekä Puolustusvoimien kanssa. Puolustusvoimat on huomioitu nyt lausuttava olevassa hallituksen esityksessä.

Puolustusministeriön ja Puolustusvoimien kanssa yhteistyössä valmistellut muutokset puolustusvoimista annettuun lakiin, sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa annettuun lakiin ja henkilötietojenkäsittelystä Puolustusvoimissa annettuun lakiin on jatkovalmistelussa lisätty esityksen liitelaieiksi.

Valitettavasti lausuntokierroksella lausunnonantajat eivät ole päässeet lausumaan niistä ehdotuksista, mitkä liittyvät Puolustusvoimiin. Näkemykseni mukaan olisi hyvä saada esimerkiksi tietosuojavaltuutetun sekä tiedusteluvalvontavaltuutetun näkemykset myös Puolustusvoimia koskien.

3 Yleistä

Puolustusvoimien lakisääteisiin tehtäviin kuuluu lain sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa (SKRTL 255/2014) mukainen rikostorjunta, jossa tehtävässä se on Rajavartiolaitoksen ja Tullin kaltainen erityisviranomainen. SKRTL:n muutos (89/2025) on tullut voimaan 1.12.2025.

Pääesikunnan (sotilasvastatiedustelun rikostorjunta) tehtävänä on sotilaallisen maanpuolustuksen alalla havaita, estää ja paljastaa laiton ta sotilaallista tiedustelutoimintaa sekä sellaisia rikoksia, jotka voivat muutoin uhata maanpuolustusta, valtio- ja yhteiskuntajärjestystä tai valtakunnan sisäistä tai ulkoista turvallisuutta. Tehtävä vastaa Suojelupoliisin rikostorjuntatehtävää sen laissa säädettyä toimivaltaa kuitenkin rajoittamatta.

Lisäksi Pääesikunnan tehtävänä on SKRTL:n mukaisesti suorittaa toimenpiteitä sotilasrikosten estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi itsenäisesti tai yhdessä muun viranomaisen kanssa ja Pääesikunta on siinä tehtävässä esitutkintalaissa tarkoitettu esitutkintaviranomainen.

Rikostorjuntatehtävän lisäksi Pääesikunta ja Puolustusvoimien tiedustelulaitos ovat sotilastiedustelulaissa (STL 590/2019) tarkoitettuja sotilastiedusteluviranomaisia, joiden tehtävänä on hankkia ja käsitellä tietoa Suomeen kohdistuvasta tai Suomen turvallisuusympäristön kannalta merkityksellisestä sotilaallisesta toiminnasta taikka vieraan valtion toiminnasta tai muusta sellaisesta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa Suomen maanpuolustusta tai vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja. Tietoja hankitaan ja käsitellään ylimmän valtiojohdon päätöksenteon tukemiseksi ja Puolustusvoimien, laissa erikseen säädettyjen, tehtävien suorittamiseksi. Tehtävä on sotilaallisen maanpuolustuksen alalla vastaava kuin Suojelupoliisin tehtävä siviilitiedusteluviranomaisena.

Lisäksi asiassa on huomioitava se, että Puolustusvoimien pysyvissä ja tilapäisissä rekistereissä tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan yleislakina henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettua lakia, jäljempänä rikosasioiden tietosuojalaki (1054/2018) ja erityislakina henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annettua lakia, jäljempänä HEPPU -laki (332/2019). Heppu-laissa on tarkkarajaisesti säädetty Puolustusvoimien oikeudesta henkilötietojen käsittelyyn.

4 Hallituksen esityksestä

Pääesikunta pitää olennaisena sitä, että rikostorjuntaviranomaisilla tulee olla samat tiedonsaantioikeudet. Tämä on tärkeää, kun tarkastelee esityksen tavoitteita.

Lausuttavana oleva säädösluonnos liittyy keskeisesti perustuslain 10 §:ssä säädetyn yksityisyydensuojan ja henkilötietojen käyttötarkoitussidonnaisuuden alaan. Yksityisyydensuoja on perusoikeus ja tässä hallituksen esityksessä liikutaan yleisen ja yksityisen edun suojan herkällä alueella, joka edellyttää lainsäätäjältä huolellista punnintaa ja sen perustelemista.

Henkilötietoja saa pääsäännön mukaan käsitellä vain tiettyä, nimenomaista, ennalta määrättyä ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa myöhemmin käsitellä näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Tämä koskee myös tiedonluovutuksen kautta saatuja tietoja, joiden käyttötarkoitus ja käsittelyoikeus tulee osoittaa myös Puolustusvoimissa. Tietoja ei siten saisi toissijaisesti käsitellä tilanteissa, missä Puolustusvoimilla ei ole omaa toimivaltaa tai perustetta tiedon käyttämiselle.

Sotilaallisen maanpuolustuksen näkökulmasta mahdollisuus tietojen tehokkaaseen jakamiseen turvallisuusviranomaisten ja kriittisen infrastruktuurin toimijoiden kesken on merkittävää. Lakiesitys selkeyttää viranomaisen toimintamahdollisuuksia sekä parantaa tiedonvaihtoa. Esimerkiksi kriittisen infrastruktuurin rooli sotilaallisessa maanpuolustuksessa korostuu jatkuvasti ja Puolustusvoimat on aktiivinen toimija yhdessä muiden viranomaisten kanssa kriittisen infrastruktuurin resilienssin kehittämisessä ja varmistamisessa.

Hallituksen esityksen mukaan ”*Puolustusvoimia koskevaan lainsäädäntöön ehdotettavilla muutoksilla lisättäisiin ja selkeytettäisiin Puolustusvoimien mahdollisuuksia oma-aloitteisesti luovuttaa tietoja eri tahoille, eli muille viranomaisille sekä julkista tehtävää hoitamaan asetetulle yhteisölle. Muutosten arvioidaan lisäävän tiedonluovutuksia jonkin verran. Mahdollisuus tiedon luovuttamiseen myös oma-aloitteisesti parantaisi viranomaisyhteistyön sujuvuutta ja vaikuttavuutta. Muutosten voidaan arvioida vaikuttavan myönteisesti Puolustusvoimien omien sekä muiden viranomaisten lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Lisäksi ehdotetut muutokset myös yhtenäistäisivät Puolustusvoimien, poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen tiedonvaihtoon liittyvää lainsäädäntöä.*”

Pääesikunta on lausuntokierroksella tuonut esiin myös haasteita, jotka liittyvät mahdollisuuteen luovuttaa tietoja oma-aloitteisesti.

Puolustusvoimien tietosuojavastaavana nostan esiin huolen siitä, että käytännössä tällainen mahdollisesti ennakolta määrittelemättömään (ei

siis tarkkaa tietoa yksittäisestä tarpeesta) tarkoitukseen tapahtuva tiedon luovutus voisi rikkoa henkilötietojen käsittelyn välttämättömyyden edellytystä. Oma-aloitteinen tiedon luovutus voisi pahimmillaan luoda tilanteen, jossa tietoa luovutetaan ja käsitellään tuntemattomissa tarkoituksissa, kun luovuttaja ei ole se taho, joka aina voisi olla varma, että luovutettava tieto on juurikin välttämätöntä vastaanottajalle.

Esityksen mukaan oma-aloitteisessa tietojen luovutuksessa luovuttava viranomainen joutuu arvioimaan tietojen tarpeellisuutta vastaanottavan viranomaisen tehtävien kannalta. Kiinnitän huomioita siihen, että henkilötietojen käsittelyn kannalta on olennaista kyetä tekemään myös arviota luovutettavan henkilötiedon suhteesta viranomaisen tehtävään nähden.

Olennaista on tunnistaa se, että tiedot vastaanottavalla viranomaisella tulisi olla laissa säädetty oikeus käsitellä luovutuksen kohteena olevia tietoja. Sääntely ei luonnollisestikaan oikeuttaisi Puolustusvoimia luovuttamaan tietoja perusteetta eikä tiedon oma-aloitteinen luovuttaminen saisi muodostua pääsäännöksi. Tietosuojassa tulee aina huomioida se, että henkilötietojen käsittelyn kaikki edellytykset täytyvät. Tietosuojaperiaatteita on noudatettava koko henkilötietojen käsittelyn elinkaaren ajan

Mikäli tämä oma-aloitteinen tiedonluovutus säädetään, niin näissä luovutuksissa tulee erityisesti kiinnittää huomioita henkilötietojen käsittelyyn liittyviin periaatteisiin. Oma-aloitteinen luovuttaminen, toimiessaan kunnolla, lisää kyllä tiedonvaihdon sujuvuutta ja viranomaisten toimintaedellytyksiä, mutta voi luoda myös riskejä yksityisyyden suojan näkökannalta. Näitä oma-aloitteisen tiedon luovutuksen rajoituksia tulisi korostaa ja perustella lainsäädännössä entistä tarkemmin.

Esityksessä ehdotetaan myös poliisille mahdollisuutta tehostaa tietojen saantia uhkasakolla tilanteissa, joissa tietopyynnön kohde kieltäytyy antamasta pyydettyjä tietoja, vaikka poliisilla olisi niihin lain mukaan oikeus. Esityksessä ei käy ilmi sitä, miksi uhkasakkoa ei ole katsottu olennaiseksi asiaksi myös Puolustusvoimien kohdalla, kun hallituksen esitys korostaa kuitenkin rikostorjuntaviranomaisten yhtenäisiä tiedonsaantioikeuksia ja käytäntöjä.

5 Lopuksi

Kokonaisuutena kiinnitän huomiota siihen, että nyt kun on useampi lakihanke vireillä mm. poliisin valtuuksiin liittyen (HE s. 116-117) niin muodostavatko nämä jo yhdessä tilanteen, jossa yksityisyyteen ja perusoikeuksiin puututaan rikosten torjunnan ja selvittämisen nimissä liian laajasti suhteessa perusoikeuksiin. Näiden tuottaman kokonaisuuden arvioinnin tarpeeseen voisi nimenomaisesti kiinnittää huomioita niin yksilön kuin perusoikeuksien näkökulmasta. Nämä edellyttävät huolellista

ja syvällistä arviota muutostarpeista ja sen huomioimista, ettei tule liian laajoja tai yllättäviä seurannaisvaikutuksia kun hankkeita on useampi.

Pääesikunta kiittää mahdollisuudesta lausua esitykseen.

Puolustusvoimien tietosuojavastaava
Varatuomari Maarit Tulokas

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

LIITTEET

JAKELU

TIEDOKSI